

Plotseling, toen ik nog zoo naar de jongen lag te kijken, komt één der ouden boven, vlak naast het nest, tegen den slootkant aan, 2 jongen klauteren op zijn rug en kruipen geheel onder z'n vleugels, de andere 2 ook van het nest, maar die het water in. Als de 4 jongen van het nest zijn, schijnt de oude het 5e te zoeken, kijkt tenminste nog zoo op het nest, maar daar hij niets meer ziet, duikt hij met de twee jongen op zijn rug onder. Even verder komt hij weer boven en blijft bij den wal zitten. Af en toe komt er een kop van een jong te voorschijn uit z'n veeren en dat is een verrukkelijk gezicht, die oude en jonge kop bij elkaar en dat alles zoo dichtbij. Ik zie dan meteen, dat de witte vlek op den kop van den oude niet wit, maar héél licht citroengeel is, de nek mooi roestbruin, een prachtige kleurencombinatie. Even later zwemt hij weg en verdwijnt in een soort inhammetje van den wal, waarna ik hem niet meer zie. De vijfde, jongen dodaars laat ik nu weer te water.

Den volgenden dag zoek ik mijn jonge dodaarsen weer op; ze zijn weer een eind met den wind afgedreven en scharrelen zoo waar weer om een (nieuw?) nest; ook dat had ik te voren niet gezien; zouden de oudere nu weer een nieuw nest voor de jongen gemaakt hebben? Naar den tijd te oordeelen, zou ik het voor onwaarschijnlijk houden, want ik geloof niet, dat ze zoo gauw weer een nest in elkaar kunnen krijgen. Van de ouden is weer alleen met goed opletten iets te zien te krijgen: een enkele maal zie ik er één, doch slechts voor een oogeblik en dan duikt hij plotseling onder — — —.

Altijd geheimzinnig, altijd interessant.

Haarlem, Maart 1917.

J. S. DE BOER.

HET TERRARIUM EN ZIJNE BEWONERS.

A. LACERTA AGILIS.



WAAROM ik een Latijnschen naam boven dit opstel plaats? De reden is, dat ik niet weet, welken Hollandschen naam ik deze hagedis moet geven. Duinhagedis, Zonnehagedis, Gewone hagedis, Groene hagedis en Vlugge hagedis zijn eenige van de meest gebruikelijke benamingen. Ik vind ze echter meer of minder onjuist, omdat de »Duinhagedis« ook op de »heik« voorkomt en alle Lacertiden veel van zon houden; omdat het »gewoon« zijn van eene diersoort afhangt van het gebied, dat men beschouwt; omdat de Smaragdhagedis (*Lacerta viridis*) heel dikwijls »groene hagedis« genoemd wordt, en *Lacerta agilis* bij andere soorten vergeleken in het geheel niet »vlug« is. De Engelschen spreken van Sand Lizard. Ook ik voel veel voor den naam »Zandhagedis,« maar zal mij wel wachten, nog een naam voor dit diertje in omloop te brengen. Daarom zal ik uit de hierboven vermelde namen die kiezen, welke mij het meest welluidend in de ooren klinkt, n. l. Duinhagedis.

Wanneer we Duinhagedissen houden, moeten we altijd zorgen voor een opgaand stammetje met een of meer horizontale zijtakjes, want de dieren houden er van om te klimmen, en om zich een tijdje op het zijtakje op te houden. Ik had eens eene groote distelplant meegebracht en in het terrarium gezet. Onmiddellijk klom eene wijfjes-hagedis langs den stekeligen stengel naar boven, en bleef daar zitten met den neus tegen de bloem gedrukt en met gesloten oogen. Of ze van den geur genoot, heb ik niet kunnen vaststellen.

Men moet zorgen, dat het boompje niet zoó lang is, dat de dieren de gazen kap kunnen bereiken. Anders kunnen ze de verleiding niet weerstaan om eene wandeling langs het plafond te maken, hetgeen onvermijdelijk eindigt met een val. Eene van mijne hagedissen brak hierdoor den staart, en lag voor dood in het terrarium. Door een afzonderlijk terrarium in te

HET TERRARIUM EN ZIJN BEWONERS.

69

ruimen, en het dier met behulp van een eierlepeltje te drinken te geven wist ik het nog te behouden.

Om tot het boompje terug te keeren: het is wel voorgekomen, dat eene hagedis eenige weken lang in het stammetje overnachtte. De onmisbaarheid van eene klingelegenheid acht ik hiermede voldoende aangetoond.

Wat het slapen betreft gedraagt deze hagedis zich wispelturig. De eene geeft er de voorkeur aan om te overnachten in een pol verdroogd duingras; eene andere verdwijnt strijk en zet in een gang in de bodemlaag; weer een ander kan men altijd verrassen tusschen de dubbele moslaag in het terrarium.

Niettegenstaande de hagedissen weinig drinken, verdient het aanbeveling een niet te klein waterbakje aan te brengen, b. v. een photographie-spoelbakje 6×9 c.M., opdat de dieren van tijd tot tijd hun dorst kunnen lessen; maar vooral, omdat dan de bodemlaag in dat deel van het terrarium matig vochtig blijft. (De bodemlaag mag nooit »nat« zijn!) Dit is eene eerste vereischte, wanneer men de dieren het genoegen om gangen te graven niet wil ontzeggen. Wie in de duinen zijn vinger in het zand steekt, zal ook wel opmerken, dat slechts eene zeer dunne bovenste laag uit droog, los zand bestaat. De ondergrond is vochtig en vast. Hierin worden de hollen gegraven. Ook de eieren van hagedissen moest ik in het terrarium altijd zoeken in het matig vochtige gedeelte in den omtrek van het waterbakje. Het gedeelte van het terrarium aan de zonzijde moet echter kurkdroog zijn.

De hagedissen zijn gewoon den dauw van de planten te likken, waarom ik altijd in het waterbakje eenige mosplantjes legde, van waaraf de dieren dan het water oplikten.

Het kan geen kwaad, het zand van de bodemlaag met een weinig tuinaarde te vermengen, mits niet te veel, want anders kunnen ammoniak-achtige gassen ontstaan, die niet bevorderlijk zijn voor den gezondheidstoestand van de dieren.

Hagedissen houden er over het algemeen zeer van, zich in den fellen zonneshijn te koesteren. Men begrijpt somtijds niet, hoe ze het in de brandende hitte uithouden. Op en over elkaar liggen ze, de ribben breed uitgespreid, de oogen gesloten, op het witte zand en de steenen, die we aan de zonzijde van het terrarium aanbrengen. Als bijzonder geschikt noem ik eenige platte stukjes basalt, altijd wel te vinden bij steenglooingen, enz.

Wil men het terrarium een aardig aanzien geven, dan verdient het aanbeveling, eenige levende wilde planten aan te brengen. Aanbevelenswaardig lijken mij Muurpeper, Wilde Aardbei, enz. Om bij het water geven het heele terrarium niet nat te maken, plaatse men de plantjes in de daarvoor bestemde waterdichte potjes, bij handelaren in naturalien verkrijgbaar voor 10 of 15 cent.

Men richte het terrarium steeds zoo natuurgetrouw mogelijk in!

Wat voederen aangaat, zijn de dieren niet lastig. Regenwormen, meelwormen, vliegen en sprinkhanen worden met graagte verslonden. Men brenge zooveel mogelijk afwisseling in het voedsel: verandering van spijs doet eten! Ik plaats altijd een bakje met meelwormen in het terrarium, dan kunnen de dieren, wanneer zij etenstrek krijgen, zich te goed doen. De eetlust is afhankelijk van zonneshijn en temperatuur. Bij voeding op bepaalde tijden zou het dus kunnen voorkomen, dat men juist een oogenblik treft, dat de etenstrek gering is. In de natuur houden de dieren ook geen vaste maaltijden, maar eten ze eigenlijk, zij het ook bij geringe hoeveelheden tegelijk, den geheelen dag. Dit is in het terrarium ook goed waar te nemen. Telkens, wanneer de dieren zich in de zon koesteren, maakt er een een tocht naar het voederbakje om de inwendige hagedis te versterken, als ik het zoo noemen mag.

Hagedissen, zoo uit de natuur in het terrarium gebracht, zullen zoo gauw mogelijk in een der schuilhoekjes, die men bij den aanleg vormt, of in een der, door de reeds aanwezige hagedissen gegraven hollen verdwijnen. Zij laten zich uit vrees dikwijls dagen lang niet zien. Aangezien zij met de plaats van het voederbakje niet bekend zijn, moet men ze als volgt voederen. Men gaat na, waar het dier verscholen is, en laat dan b. v. een meelworm voor het

schuilhoekje of in den gang vallen. Even wachten.... plotseling schiet een kop vooruit, grijpt den meelworm, en is weer zoo snel verdwenen, dat men het nauwelijks ziet. Op deze manier voortgaande, kan men de dieren de eerste dagen voedsel toedienen.

De Duinhagedis is op vele plaatsen in ons land te vinden; zooals in den aanhef van dit artikel al is medegedeeld, in grooten getale op de hei en in de duinen. Vanuit de duinen schijnen ze echter tot in de tuinen af te dalen, ten minste uit een grooten zak groenten, afkomstig uit het Westland, ten behoeve van de soldaten aangevoerd, kwam eene Duinhagedis te voorschijn. Mijn neef wist hem (het was een »hij«) van een wissen dood te redden, en bracht hem mij. Ook heb ik hagedissen van deze soort gevangen langs de grashellingen van de z.g. Waterpartij te 's-Gravenhage (Scheveningsche Boschjes).

Niettegenstaande dit misschien geheel overbodig is, herinner ik nog even aan het feit, dat de wijfjes van de mannetjes te onderscheiden zijn, doordat de eerste bruine, de tweede groene flanken hebben. De bruine streep over den rug hebben ze gemeen.

Ik wil hier even de aandacht vestigen op iets, dat ik meen opgemerkt te hebben. Toen ik van denzelfden neef, dien ik zoo even noemde, hagedissen kreeg toegestuurd uit den omtrek van Harskamp, viel het mij op, dat deze eene geheel anderen indruk maakten, dan die, afkomstig uit de duinen van Den Haag. Of dit verschil gelegen is in een klein onderscheid in teekening, dan in eene eenigszins andere kleur, heb ik helaas niet nagegaan. Gaarne had ik, dat men dit eens onderzocht. Opgemerkt zij nog, dat men in Engelsche boeken wel degelijk onderscheid maakt tusschen de »Sand Lizard« en de »Continental Sand Lizard«, beiden aangeduid door den naam *Lacerta agilis*.

Overtuigd ben ik echter, dat de gewoonten van hagedissen, uit verschillende deelen van ons land afkomstig, eenigszins uiteen loopen. Iets dergelijks kan men b.v. in de omstreken van Den Haag heel goed waarnemen. De hagedissen, die eene, alleen met helm beplante, hoogvlakte bevolken, schieten dadelijk, bij de nadering van een wandelaar, in alle richtingen weg. Die dieren, die tusschen en onder de duindoorns verblijf houden, maken zich zoo druk niet. Wanneer men er eindelijk, na veel moeite, in geslaagd zijt, om ze te naderen, gaan ze alleen een paar decimeter verder zitten, overtuigd, dat de stekelige planten eene niet te onderschatten belemmering zijn.

Behalve deze verschillen treden ook nog zeer individueele verschillen op. Men zou de hagedissen, trouwens alle, dieren, zelfs een soort van »karakter« toe kunnen kennen. Om een voorbeeld te noemen:

Duinhagedissen zijn over het algemeen zeer vreedzame dieren. Ze wennen spoedig aan den verzorger, en leven met de meeste andere terrariumbewoners in vrede. Onder mijne hagedissen was er echter één, die zich bij verschillende gelegenheden als een »nijdas« had leeren kennen. Toen ik nu op een middag een exemplaar van de kleine of eierlevend barend hagedis (*Lacerta vivipara*) in het terrarium zette, zagen de hagedissen dit met onverschillige oogen aan. Eensklaps schoot het bovengenoemde dier vooruit, greep de niet veel kleinere *Lacerta vivipara* bij den kop, — — en voor ik het verhinderen kon was de laatste een lijk. Dit is tevens een mooi bewijs voor de juistheid van de mededeeling in vele leerboeken over Dierkunde, »dat de kleine hagedis ten doode toe vervolgd wordt door de gewone hagedis, in die streken, waar beide voorkomen«. Maar ook wijst dit er op, dat algemeene regels voor het samenhouden van terrariumdieren bijna niet te geven zijn. Onder de meest vreedzame dieren komen altijd exemplaren voor, die niet te vertrouwen zijn, en omgekeerd.

Niettegenstaande ik vele malen eieren van de duinhagedis in het terrarium gekregen heb (helaas verzuimde ik geregeld het aantal op te schrijven!), is het mij nooit mogen gelukken om er jonge hagedissen uit op te kweken. Dit zal wel gelukken in de z.g. »vrije terraria«, die uit niets anders bestaan dan een afgescheiden stuk van een tuin, of iets van dien aard. Voor hen, die het echter beproeven willen, geef ik hier het volgende recept, voorkomende in »Natuurgenot«, door F. J. van Uildriks en Dr. Vitus Bruinsma:

»Als de hagedissen in den zomer eieren leggen, dan moet ge die uit het terrarium nemen en in een potje of een inmaakglas neerleggen op een mengsel van zand en tuinaarde en ze bedekken met mos, dat ge alle dagen een klein weinig bevochtigt. Na zes of acht weken heeft de zonnewarmte de eitjes uitgebroed en nu moet ge de kleine beestjes met bladluizen en andere kleine insecten en met wormen en spinnen trachten groot te brengen, »geen gemakkelijk werkje».

Gaarne zou ik vernemen, of de omstandigheid, dat zoowel rose als witgetinte eieren aanwezig zijn, in verband staat met het geslacht van de zich uit de eieren te ontwikkelen jonge dieren.

Wel heb ik zeer jeugdige hagedissen gevangen en opgekweekt. Als voedsel gaf ik maden, vliegen en kleine meelwormpjes. Die gooide ik voor de kleine hagedissen neer en het was dan aardig om te zien, hoe gretig de insecten gegrepen werden. Ik vergat nog mede te deelen, dat men jonge hagedissen en over het algemeen hagedissen van verschillende grootte, gescheiden moet houden, want het is een wet, even vaststaande als de wet van behoud van arbeidsvermogen, dat ge anders alleen de grootere dieren overhoudt.

Het kan voorkomen, dat op een morgen een of meerdere der hagedissen allen glans verloren hebben. Dat komt, doordat de dieren gaan vervellen. De oude huid heeft losgelaten en zit nog over de nieuwe heen. Langs steenen e.d. wordt de oude huid, die allerwegen openscheurt, afgeschuurd, en de hagedis vertoont zich in een nieuw pakje. We zien dus, dat de steenen in het terrarium een tweeledig doel hebben.

Het spreekt van zelf, dat een en ander, in dit opstel medegedeeld, ook geldt voor andere Lacertiden, die een volgenden keer aan de beurt komen om besproken te worden.

Een mooi boekje met kieken van deze en andere te bespreken hagedissensoorten is Cowans's Nature Books No. 11: Reptile Life, bevattende 60 photographieën van Reptielen. (Prijs 35 cent).

's-Gravenhage.

CH. C. VAN DER VLIS.

NATUURBESCHERMING IN DE VEREENIGDE STATEN.

(Vervolg en slot van blz. 11).



LANGS de Westkust van de Vereenigde Staten liggen een heele rist Nationale Parken. Het zijn alweer en in hoofdzaak berglandschappen: Mount Rainier, Crater Lake en Lassen's Peak en binnenkort ook de beroemde Mount Hood alle in de vulcanische Cascade Mountains en meer naar het zuiden in de Sierra Nevada Yosemite, General Grant en Sequoia. Mount Rainier is zoowat zoo hoog als de Mont-Blanc, vroeger nog een zeshonderd meter hooger, maar die top is door een vulkanische explosie verwoest, nog niet zoo heel lang geleden, want Indiaansche legenden gewagen er van. Er hebben nog uitbarstingen plaats gehad in 1843, 1854, 1858 en 1870 en zelfs nog thans verrijzen stoomwolkjes uit den voormaligen krater, nu bedekt door sneeuw en ijs. Ook komen aan den voet van den berg nog warme bronnen voor. Evenwel is thans Mount Rainier meer bekend als gletscher en sneeuwberg. Veertien groote gletschersystemen glijden naar alle zijden langzaam langs den kegelmantel naar omlaag tot dicht bij den voet van den berg. Tusschen den gletscher en het woud, dat den voet van den berg bedekt wordt een bijzonder rijke alpinevegetatie gevonden.

Crater Lake bevat in hoofdzaak een meer met loodrechte wanden, dat zijn ontstaan te danken heeft aan het ineensinken van een krater. Het is ruim zeshonderd meter diep en